

Въвеждане на еврото в Република България от гледната точка на банковата система

Неделчо Неделчев
Член на УС на АББ,
Председател на УС и
Изпълнителен директор
на Общинска банка АД

The euro is a stabilising force in a world characterised by heightened geopolitical tensions. It is a symbol of Europe's strength, unity and solidarity. From an economic perspective, joining the euro strengthens a country's resilience and makes it easier to invest there; it lowers barriers for businesses and brings a positive impact on growth.

*Valdis Dombrovskis,
Executive Vice-President for an Economy that Works for People*

Датата за въвеждане на еврото остава отворена засега. Неизпълнението на критерия за ценова стабилност бе причината Европейската комисия да обяви в Конвергентния доклад от 10 юни 2024г., че Република България все още не е напълно готова да се присъедини към Евророната, считано от 1-ви януари 2025г.

Асоциация на банките в България /АББ/ винаги е изразявала позицията, че въвеждането на еврото представлява изключително сериозен и всеобхватен проект, който изисква ангажиране на време и ресурси във всички сектори в страната, публичните институции и частния сектор.

На 10 юли 2020г., в отговор на усилията на страната да влезе в еврозоната и подаденото в края на юни 2018г. Писмо за намерения и поетите ангажименти за изпълнение на изискванията за присъединяване, България бе приета за член на валутно-курсовия механизъм ERM II и банковия съюз (така наречената "чакалня към еврозоната").

Поради непълното изпълнение на поетите ангажименти и критерии, решението на Правителството за присъединяване към еврозоната закъсна и с Решение на Министерски съвет 344/22.05.2022г. се прие "Национален план за въвеждане на еврото в Република България" с целева дата 01.01.2024г.

Последвалата политическа криза и неизпълнение на критериите за присъединяване, както и неприетата законодателна рамка, отложиха първоначалния план за въвеждане на еврото. С Решение на Министерски съвет 797 от 13.11.2023г. бе приет актуализиран "Национален план за въвеждане на еврото в Република България" с нова целева дата - 1-ви януари 2025г.

Европейската комисия в Конвергентен доклад от 10.06.2024г. обяви, че Република България все още не е напълно готова да се присъедини към Еврозоната от 1-ви януари 2025г., поради неизпълнението на един от критериите за присъединяване – ценова стабилност. Поради това новата целева дата за въвеждане на еврото остава отворена засега и е предмет на решение на Правителството на Република България след благоприятен конвергентен доклад на Европейската комисия и Решение на Съвета на Европейския съюз за приемането на еврото от Република България, прието в съответствие с чл. 140, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

Участието на банките в проекта се базира на разбирането ни за важноста на безпроблемното и максимално улеснено за всички банкови клиенти преминаване от лев към евро, и затова банковите институции ангажират в максимална степен собствените си ресурси за постигане на тази национална цел, дефинирана още с приемането на България за член на Европейския съюз.

Процесът по въвеждане на еврото, от друга страна, е от голямо значение за функционирането на банките у нас, тъй като всички те имат стартирали или планирани стратегически проекти за нови или усъвършенствани продукти, услуги и процеси. В този смисъл е изключително важно тези проекти да се съгласуват със системните разработки, свързани с въвеждането на еврото.

Банките подхождат отговорно в процеса по въвеждане на еврото в страната и се стремят да планират действията си, както и ресурсите, които ще са необходими предварително, за да могат да отговорят в максимална степен на очакванията, които им се възлагат в процеса, да намалят риска от пропуски, недобра координация и практически проблеми, които, от своя страна, биха довели до трудности за клиентите и негативни обществени реакции.

Следващите конкретни стъпки по проекта за смяна на българския лев с еврото в голяма степен зависят и от окончателното приемане на пълната нормативна уредба на процеса. България спази изискването да промени Закона за Българска Народна Банка, но се забави с приемането на изключително важния “Закон за въвеждане на Еврото”, който е основополагащ и важен правен инструмент за определяне на всички правила, свързани с промяната на националната валута. Този закон е в основата на правната рамка, нужна за изграждане на адекватни и комплексни задачи и процеси за изпълнение на проектния план за въвеждане на еврото, включително и от страна на банковите институции в периода преди, по време и след приемането на еврото. В допълнение очакваме да се приемат и редица подзаконови нормативни актове – правилници, наредби, указания на БНБ, КФН, Централен депозитар и други институции.

Планирането и подготовката за преминаването към еврото предполага значителна организационна, координационна и експертна работа на

структурните звена в кредитните институции, включително и клоновата мрежа като непосредствен участник в проекта за приемане на еврото. Всички банки имат приети проектни планове с ясно разписани цели, срокове и ангажименти, както и всички основни дирекции в една банка като “Информационни технологии”, “Финансово-счетоводна”, “Риск”, “Правна”, “Съответствие”, “Операции”, “Пазари и ликвидност”, “Бек-офис”, “Клонова мрежа” и бизнес дирекциите са ангажирани в различните аспекти на този ключов проект. Планирането на човешките, финансовите и времеви ресурси за реализиране на всички задачи, свързани с проекта за въвеждане на еврото във всяка кредитна институция, е от най-високо значение за минимизиране на риска за неизпълнение или забавяне на ключови задачи.

Най-важният елемент, свързан със самото стартиране на проекта за приемане на еврото във всяка отделна банка, е предварителният анализ на всички оперативни системи, оценката на необходимите промени в тях и нужните финансови и времеви инвестиции. Оценката на системите, свързани с генериране на клиентски справки, извлечения, вътрешнобанкови справки, счетоводна и надзорна отчетност също е част от правилното планиране на процеса.

Ключово е да бъде направена и цялостна оценка и анализ на всички съществуващи или планирани паралелни проекти с оглед на това в хода на проекта на въвеждане на еврото да не се допусне забавяне, отлагане на задачи, липса на човешки ресурс за изпълнение на задачите, което в крайна сметка да доведе до затруднения в осъществяване на крайната цел на проекта.

Основен фактор за успешно реализиране на проекта за въвеждане на еврото от всяка кредитна институция е да бъде оценен рискът към всяка предвидена дейност и в частност заложените задачи, отговорности, срокове, цели и пр., както и ефектът от въвеждане на еврото върху капитала и капиталовите изисквания, ликвидността, кредитния риск, пазарния риск. Всяка банка би трябвало да извърши своевременно анализ и оценка на всички видове присъщ риск, свързан с проекта.

Навременно постигане на споразумения с доставчици на системи и оборудване, които са свързани с проекта за въвеждане на еврото - информационни системи, касово оборудване, терминални устройства, транспортни услуги по касова дейност, застрахователи и др., също са задължително условие за успешен проект. Забавянето от страна на доставчиците може да повлияе върху изпълнението на плана, както и да допринесе за значителен риск, свързан с главната цел.

Цялата тази подготовка, освен времеемка, е и много скъпа. Общата сума, която банките се очаква да изразходват за въвеждането на еврото – за обмяната на парите в обращение, за необходимите промени в техните информационни системи, както и за осведомителни кампании, се очаква

да възлезе между 300 и 400 млн. лева. Тези суми се инвестират от самите банки и не се покриват по никакъв начин от държавата или клиентите.

Цялата банкова система работеше изключително активно с досегашната целева дата за приемане на еврото към 01.01.2025г., така че подготовката на банките е в много напреднала фаза. Още през м. май тази година ръководството на АББ декларира от името на всички банки, че банковата система ще има пълна готовност с целия си инструментариум за преминаването към единната европейска валута към 1-ви януари 2025г. Ако бъде приета нова целева дата от 01.07.2025г., или по-вероятната дата от 01.01.2026г., банките ще бъдат напълно готови за изпълнение на функциите си за преминаване към еврото достатъчно време преди крайния срок.

Това, което предстои, е основно финализиране на вече започнати проекти и инвестиции в няколко направления, като:

- Двойната визуализация на системите, което ще даде на клиентите буферен период от време, в който ще могат да се разплащат и в двете валути;
- Обслужване на държавните плащания, за да се гарантира, че няма да има забавяне в преводите;
- Обмяната на парите в обращение;
- И не на последно място, изключително важната задача за информиране на всички банкови клиенти относно процеса за преминаване към еврото.

Работната група към АББ за приемане на еврото ще продължи да бъде активен участник в цялостния процес по приемането на еврото, като дефинира становища от името на всички банки към отговорните държавни институции по приемането на законовата и подзаконовата нормативна уредба, както и относно всички конкретни казуси, касаещи банките.

Работната група ще се стреми да бъде и референтна точка за всички членове на АББ, подпомагаща дейностите им по проекта с обмяна на добри практики и решения.

АББ чрез тази работна група, както и чрез Комитета по платежни системи ще бъде активен участник в Работна група “Пари, платежна инфраструктура и кредитни институции” с водеща институция Българската народна банка, както и РГ “Небанков финансов сектор” към КФН, към Координационния съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната.

Банковата система у нас, от гледна точка на изисквания, регулации и добри бизнес практики, вече е в еврозоната, след като през последните 4 години България е член на банковия съюз и ERM II. Стъпките, които предстоят за процеса за превалутиране и преминаване на платежните системи към разплащане изцяло в евро, са в напреднал етап на изпълнение. Банките в България ще са основен интерфейс и контрагент на всички граждани и фирми за смяната на лева, и вярвам, че ще улеснят максимално този процес, който е от изключителна важност за страната ни.

Българска фондова борса и Централен Депозитар стартираха Електронна платформа за заемане на финансови инструменти

Васил Големански
Изпълнителен директор
Централен депозитар АД

В началото на м. юни 2024г. Българска фондова борса и Централен депозитар АД стартираха съвместна електронна платформа за заемане на финансови инструменти.

Чрез тази платформа държатели на финансови инструменти ще могат да ги отдават назаем за кратък период при стандартизирани условия и максимална защита на интереса им, като по този начин си осигуряват допълнителен приход. От друга страна останалите участници на пазара биха могли да котират и сключват сделки с финансови инструменти без да разполагат с тях (“сделки на късо”).

Целта на новата платформа е да срещне интересите на заемотателя със интереса на заемополучателя, при максимална сигурност и гарантираност на условията по сделката за заемане, като по този начин се осигури възможност да се извършват сделки “на късо”.

В платформата се работи с ясни правила и стандартизирани договори за заем, които включват:

- стандартизираните условия за сключване и регистрация на договори за заем на финансови инструменти.
- изискванията към финансовите инструменти, предмет на заем;
- механизма за сключване и регистрация на договорите за заем;
- реда за прехвърляне на финансовите инструменти и за предоставяне на обезпечения.

БФБ предоставя услугите по стандартизация на договорите за заем и електронното им сключване. Ролята на ЦД е предоставяне на услуги по управление на обезпеченията и на плащанията по тези договори с право да прекрати договорите в описаните случаи.

Какво трябва да се знае

Сключването и регистрацията на договори за заем на финансови инструменти се извършва с акции от емисии, които са допуснати до търговия на Основния пазар на БФБ и участват в някой от индексите SOFIX, BGBX 40 или BG TR30. Договорите за заем са 14 дневни и могат да се подновяват ограничен брой пъти

За сключване и регистриране на договорите за заем се използва търговската платформа T7. За целите на услугата срещането на поръчките в платформата не представлява търговия на финансови инструменти, а сключване на

договор за заем на акции, които отговарят на стандартизираните условия, определени в Правилата на платформата.

Възнаграждението по договора, което заемополучателят заплаща на заемодателя, представлява годишен лихвен процент (въвежда се в полето “цена” на поръчките за вземане назаем и за даване назаем на финансови инструменти) от пазарната стойност на финансовите инструменти, предмет на заем, изчислена на базата на цената на затваряне в деня преди сключването на договора до 3 (три) знака след десетичната запетая.

Регистрирането на договорите за заем от платформата, както и приключването им като трансфери на финансови инструменти и парични средства се извършва в системата на Централен депозитар. С цел гарантиране на интересите на заемодателя заемополучателят трябва да предостави обезпечение. Размерът на обезпечението (първоначално и последващо) по всяко време следва да е не по-малко от 130 %. На този етап за обезпечение се приемат само парични средства. Управлението и контролът на нивата на обезпеченията, контролът на връщането на заетите финансови инструменти се осъществява от Централен депозитар. Ежедневно се прави оценка на обезпеченията и при необходимост се изисква допълването им. С цел максимална защита на заемодателя е предоставена възможност той да поиска предсрочно прекратяване на договора за заем.

Защо е необходима тази платформа?

Електронната платформа за заемане на финансови инструменти е необходима на пазара поради причината, че тя предоставя възможност участник на пазара да продаде финансови инструменти, без да ги притежава към момента на сделката и след това да ги заеме от друг участник – да сключи сделка “на късо”. Съгласно европейското и националното законодателство, при сключване на сделки с финансови инструменти, продавачът трябва задължително да ги осигури към момента на сключването. При сделки на късо това става именно със заемане.

Също така се предоставя възможност на дългосрочните държатели на финансови инструменти да получат допълнителен приход от притежаването им, при приемлив риск и добри гаранции за връщането на финансовите инструменти.

Чрез новата услуга на пазара се осигурява допълнителна възможност за търговия с финансови инструменти.

От опита, който сме изследвали на други пазари подобни на нашия, въвеждането на възможност за сключване на сделки на късо повишава ликвидността с около 20%.

Как се стигна до създаването ѝ?

До създаването на тази платформа се стигна след повече от година обсъждане с инвестиционната общност на възможностите за развитие на нашия капиталов пазар в посока търговия с деривативни инструменти. Почти всички участници на пазара се обединиха около идеята, че въвеждането на реална възможност за извършване на сделки на късо е правилната първа стъпка в тази посока при по-малки и управляеми рискове за участниците.

Правилата за функциониране бяха разработени от екипа на БФБ и ЦД и бяха съгласувани с всички участници на пазара.

БФБ и ЦД считаме, че с въвеждането на тази нова услуга осигуряваме нови възможности за нашия пазар, като използваме позната инфраструктура за инвестиционните посредници и осигурим намален риск при заемане на финансови инструменти.

Тридесет и три години в подкрепа на професионалната квалификация на заетите в банковия сектор - Международен банков институт

Мария Георгиева
Директор
Международен банков институт

Във времена на повишена загриженост по отношение на познаването и прилагането на сложни по своята същност регулации, стандарти и норми за съответствие от страна на банките се изисква да полагат осъзнати и целенасочени усилия, за да обучат служителите си, което да им гарантира едно по-успешно и безрисково присъствие на пазара на финансови услуги. Доверен партньор на банките в тези техни усилия вече тридесет и три години е Международен банков институт (МБИ), а опитът показва, че подходящото обучение е от значение за мотивирането, продуктивността и задържането на служителите. Новите реалности от последните четири години по отношение на работната среда трайно наложиха хибридните семинари (присъствени с опция за онлайн участие), организирани от МБИ, като най-предпочитан вариант за повишаване на знанията и уменията на банковите специалисти. Изключително популярни са темите, свързани с Третата платежна директива (PSD3), платежна система БИСЕРА, дигитализацията в банкирането, устойчивите финанси и др.

Законовите изисквания за сертифициране на служителите във връзка с мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма доведоха до повишен интерес към предлаганата от Института Сертификационна програма от 5 онлайн семинара в областта на превенцията и борбата срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма, която имаше своето второ издание през пролетта на 2024 година.

В партньорство със SERAPY AG, Швейцария, считано от месец юни 2024г., Международен банков институт предлага на банките иновативен квалификационен продукт, създаден от екип изтъкнати професионалисти и преминал с изключително висока оценка през процес на тестване, одобрение и използване от банки и други финансови институции в редица европейски държави. В конкретния случай иновацията си има име и то е: ИГРОВИЗАЦИЯ – обучителен метод, който способства ученето и придобиването на нови знания да стават по приятен и забавен начин, повишава мотивацията и запаметяването и се справя с информационното претоварване, което нередко съпътства процеса на обучение. Обучението-тренинг в областта на нормативното съответствие с фокус върху познаването и прилагането на правилата за предотвратяване на изпирането на пари на този етап е специално разработено за служители от Фронт-офис, но е възможно да е полезно за специалисти и от други структури на банката. Обучението се осъществява през онлайн платформа в удобно за обучаващия се време и с възможност за включване от удобно за обучаващия се място. В допълнение, обучението може да бъде надградено и персонализирано в съответствие с нуждите и ключовите ценности на конкретна банка. Предвид факта, че привлекателността на едно обучение зависи пряко и от получения сертификат, на успешно завършилите това обучение участници Международен банков институт издава Удостоверение за част от професия.

Вярваме, че с популяризирането на обучението-тренинг в областта на нормативното съответствие, включително с незаменимото съдействие на едноличния собственик на Института в лицето на Асоциация на банките в България, интересът към него ще става все по-голям.

КРАТКА ИНФОРМАЦИЯ

■ През м. май г-жа Петя Димитрова – главен изпълнителен директор на Юробанк България АД /Пощенска банка/, беше избрана единодушно от Управителния съвет на АББ за председател на УС на АББ за нов тригодишен мандат.

Г-жа Цветанка Минчева – главен изпълнителен директор на Уникредит Булбанк АД, продължава да бъде заместник-председател на УС на АББ.

■ На проведеното на 16 май 2024г. Общо събрание на АББ бяха избрани г-н Питър Рубен, главен изпълнителен директор и председател на УС на Обединена българска банка и г-н Неделчо Неделчев, изпълнителен директор и председател на УС на Общинска банка за нови членове на Управителния съвет на Асоциацията с тригодишен мандат.

■ Приоритетните теми, които Асоциацията си поставя за цел през следващите години, са финансовата грамотност на национално ниво, дигитализацията на финансовите услуги и иновациите в плащанията, подобряване на кибер сигурността и разработване на устойчиви политики в сферата на ESG.